Broedvogels in de Regio Rijnmond: jaarverslag 2022

Conceptverslag, 27 maart 2023

Samengesteld in opdracht van DCMR Milieudienst Rijnmond, door Sovon Vogelonderzoek Nederland.

COLOFON

Dit verslag is samengesteld in opdracht van DCMR Milieudienst Rijnmond
Samenstelling: André van Kleunen met medewerking van Dirk Zoetebier en Erik van Winden
Contactpersoon opdrachtgever: mevrouw P. Scheffers

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2023

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

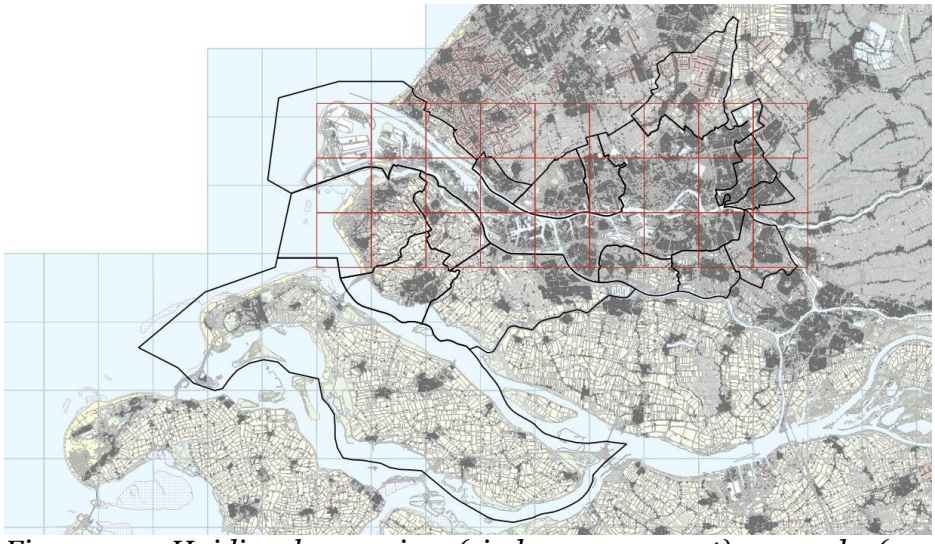
Niets uit deze notitie mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of de opdrachtgever.

Inhoud

Broedvogels in de Regio Rijnmond: jaarverslag 2022 1
Inhoud 3
1. Inleiding 4
2. Materiaal & methoden 4
2.1. BMP-indexen 4
2.2. MUS-indexen 5
2.3. Aantallen Lepelaar en Visdief 6
3. Resultaten 6
3.1. BMP-indexen 6
3.2. MUS-indexen 11
3.3. Lepelaar en Visdief 12
Referenties 14
Bijlagen 15
Bijlage 1. Soortgroepen en bijbehorende soorten BMP Regio Rijnmond 15
Bijlage 2. Soortgroepen en bijbehorende soorten MUS Regio Rijnmond 16

1. Inleiding

Dit verslag is opgesteld in opdracht van DCMR Milieudienst Rijnmond en beschrijft de tot en met 2022 bijgewerkte trends van vogelgroepen en de soorten Lepelaar en Visdief voor de Milieumonitoring Regio Rijnmond.
Tussen 2000 en 2006 werden jaarlijks ten behoeve van de Milieumonitoring Regio Rijnmond de aantalsontwikkelingen gevolgd van vier soorten broedvogels uit de voornaamste terreintypen die in de Rijnmond voorkomen (Aarts & Zoetebier 2007). In 2008 is besloten om over te stappen op het volgen van de aantalsontwikkelingen van soortgroepen die horen bij de belangrijkste terreintypen in de Regio Rijnmond (van Kleunen 2008). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de telresultaten van broedvogelmonitoringplots (BMP-plots) gelegen in het onderzoeksgebied. Voor het volgen van de trends van broedvogels van bebouwd gebied wordt gebruik gemaakt van het in 2007 gestarte Meetnet Urbane Systemen (MUS).
Sinds 2017 is de begrenzing van de Regio Rijnmond is veranderd. In de jaren daarvoor werd met een begrenzing op basis van atlasblokken (5x5 km) gewerkt, die Rotterdam en het havengebied besloeg. Hoewel nu kleine delen buiten de begrenzing vallen is het gebied vooral fors uitgebreid, met een deel van de Hoekse Waard en met Goeree-Overflakkee inclusief delen van de Grevelingen en het Haringvliet (figuur 1.1).

Figuur 1.1. Huidige begrenzing (sinds 2017; zwart) en oude (rood) gebruikt voor de begrenzing van de Regio Rijnmond in de analyse van de broedvogeltrends.

2. Materiaal & methoden

2.1. BMP-indexen

Sinds 1984 worden de populaties van algemene en schaarse broedvogels gemonitord met het Broedvogel Monitoring Project (BMP), georganiseerd door Sovon in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek. Jaarlijks wordt in een groot aantal steekproefgebieden (meer dan 2000) een vaste selectie van soorten geïnventariseerd met behulp van de uitgebreide territoriumkarteringsmethode. De interpretatie van waarnemingen is gestandaardiseerd en wordt uitgevoerd volgens de criteria in de BMP-handleiding (Vergeer *et al.* 2023).
Voor deze opdracht zijn de aantalsveranderingen van de vogelgroepen van open water, riet, weide en akker, struweel en jong bos en opgaand loofbos geanalyseerd. Sinds twee jaar

worden de exoten: Canadese Gans, Nijlgans en Halsbandparkiet in een aparte soortgroep "exoten" ondergebracht en niet meer bij de voornoemde soortgroepen op basis van terreintypen zitten.
Voor de bepaling van de aantalsveranderingen zijn de telgegevens (aantallen territoria of broedparen) van deze vogelgroepen in proefvlakken in de Regio Rijnmond (figuur 1.1) geselecteerd. Dit resulteerde in een dataset met in totaal 201 proefvlakken, die sinds 1990 in minimaal twee jaren zijn onderzocht en dus gebruikt kunnen worden voor de trendberekeningen. Het aantal per jaar onderzochte plots ligt tussen 84 en 132. Dit is fors meer dan het aantal plots in de oude begrenzing van de Regio Rijnmond (34-40 proefvlakken; van Kleunen 2016). Het is wel zo dat het aantal plots per soort wisselt. Dit heeft te maken met het plottype (in sommige plots wordt alleen een selectie van broedvogelsoorten geteld) en natuurlijk met het voorkomen van soorten. Ten opzichte van vorig jaar zijn van aantal plots aanvullingen binnengekomen en/of is de set van getelde soorten en de jaren waarin ze wel en niet zijn geteld verbeterd/gecorrigeerd. Van sommige soorten is het verloop van de aantalsindexen hierdoor wat veranderd.
Voor de soorten die horen bij de genoemde groepen en waarvan voldoende data zijn (bijlage 1) zijn de lange termijntrends en jaarindexen berekend met loglineaire poissonregressie, zoals geïmplementeerd in het programma TRIM (van Strien & Verstrael 1996, Pannekoek & van Strien 1998). Per soort zijn in serie drie modellen gedraaid: een model waarbij wordt aangenomen dat er geen tijdseffect is (model 1; geen knikpunten, geen hellingshoek; indien wel een tijdseffect, dan door naar model 2), een lineaire trend model (model 2; geen knikpunten, wel een hellingshoek; doet uitspraak over lineaire trend) en een model waarbij indexen per jaar worden berekend (model 3; knikpunt per jaar; geeft indexwaarden). Verder is TRIM gedraaid zonder co-varianten (trends zijn per deelbiotoop afzonderlijk berekend), met overdispersie aan en seriële correlatie uit.
De BMP indexen zijn berekend voor de periode 1990-2022. De afzonderlijke indexen van alle soorten die bij een vogelgroep horen zijn geometrisch gemiddeld; dit levert de groepsindex op. De reeks indexen is gebruikmakende van TRIM statistisch getoetst, waarbij zowel de trend over de hele tijdreeks 1990-2022 als die over de laatste tien jaren wordt berekend. Ter vergelijking is van de vogelgroepen ook de landelijke trend tot en met 2022 weergegeven.

2.2. MUS-indexen

Het in 2007 gestarte Meetnet Urbane Systemen (MUS) richt zich op het volgen van de aantalsontwikkelingen van broedvogels in bebouwde gebieden. Dit meetnet maakt gebruik van punttellingen die zijn uitgevoerd in de periode april-juli op 8-12 willekeurig gekozen telpunten binnen een postcodegebied. Voor een uitgebreide toelichting op de achtergrond en methodiek wordt verwezen naar van Turnhout (2006) of onze website (http://www.sovon.nl/nl/content/meetnet-urbane-soorten-mus).
Dit meetnet is afhankelijk van de inzet van vrijwilligers, die zich via onze website kunnen aanmelden en hun telresultaten kunnen doorgeven. Telgebieden zijn bruikbaar voor de indexberekening als ze in minimaal twee jaar zijn onderzocht. In de gehele periode 2007–2022 zijn in totaal 785 punten minimaal één keer onderzocht, maar 562 telpunten zijn in meer dan één jaar geteld. Dit is meer dan het aantal dat vorig jaar werd gerapporteerd (van Kleunen 2022).
De indexen voor afzonderlijke soorten zijn net als de BMP-indexen berekend met TRIM (paragraaf 2.1). Vervolgens zijn deze indexen van afzonderlijke soorten omgerekend naar groepsindexen voor soorten van bebouwing, stedelijk water en stedelijk groen (bijlage 2) door het geometrische gemiddelde te berekenen. Soorten zijn meegenomen in deze berekening als ze op minimaal 50 telpunten minimaal eenmaal zijn vastgesteld.
In 2022 zijn 282 telpunten onderzocht, wat meer is dan in 2021 toen 266 telpunten werden onderzocht. 45 telpunten zijn in 2020 voor het eerst onderzocht (en doen dus nog niet mee in de indexberekening). De huidige telgebieden liggen tamelijk verspreid over het bebouwde

gebied in de Regio Rijnmond, in en rondom Rotterdam en ook op de Zuid-Hollandse Eilanden.

2.3. Aantallen Lepelaar en Visdief

Deze twee soorten worden onderzocht in de Kolonievogeltellingen van Sovon (http://www.sovon.nl/nl/content/kolonievogels). Er is een overzicht gemaakt van de aantallen broedparen in de onderzochte kolonies in de periode 1990-2022 in de Regio Rijnmond. Met behulp van TRIM is een trendbeoordeling gedaan (paragraaf 2.1). Ter vergelijking zijn in de resultaten de indexwaarden voor deze soorten voor heel Nederland opgenomen. Deze zijn beschikbaar voor de periode 1990-2022.

3. Resultaten

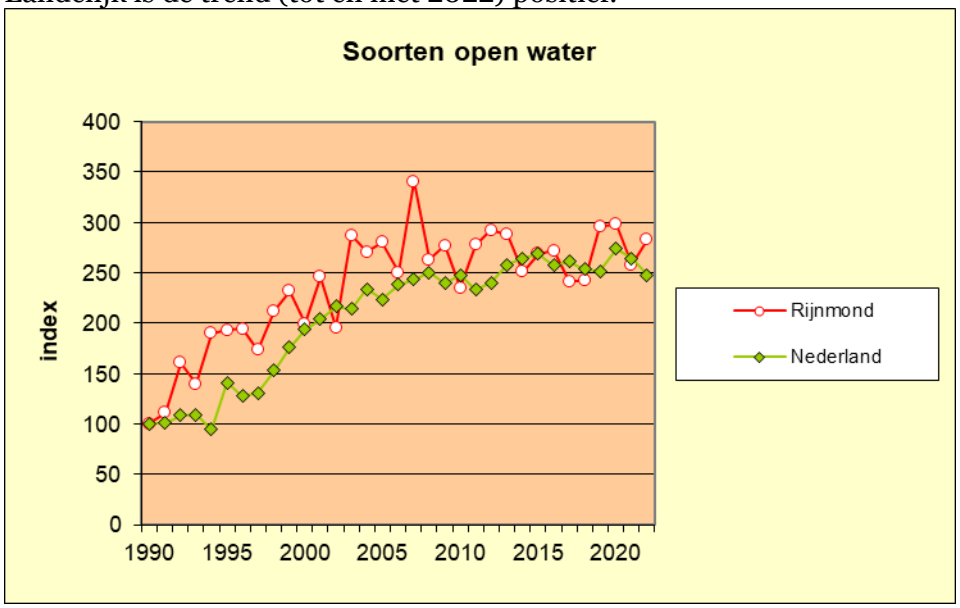
3.1. BMP-indexen

In tabel 3.1 worden de indexwaarden van de vogelgroepen weergegeven, alsmede de statistische beoordelingen van de trends. Per terreintype worden de ontwikkelingen van de bijbehorende vogelgroepen toegelicht. Veel toelichtende informatie over aantalsontwikkelingen is ontleend aan de jaarlijkse broedvogelrapporten van Sovon (Boele *et al.* 2022), de *Avifauna van Nederland* (Bijlsma *et al.* 2001), de *Broedvogelatlassen* (Sovon 2002, Sovon 2018) en de soortenpagina's op de Sovon-website (https://www.sovon.nl/nl/soortinformatie). De trends worden nader toegelicht bij de bespreking van de ontwikkelingen bij de soortgroepen hieronder.

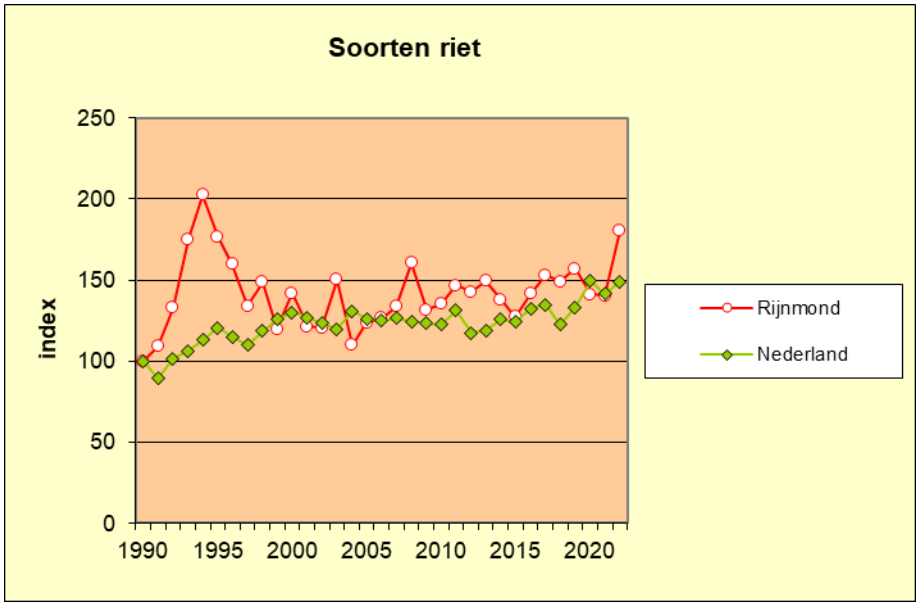
Tabel 3.1. Indexen van vogelgroepen in de Regio Rijnmond en in Nederland op basis van BMP-tellingen (trend: ++ = sterke toename, + = matige toename, =0 = stabiel, - = matige afname, ? = onzeker).

soortgroep	stratum	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	trend sinds 1990	trend laatste 10 jaar
open water	Rijnmond	100	111	160	140	190	193	195	174	212	232	199	246	196	287	271	280	250	341	263	277	235	278	292	288	251	269	272	242	242	296	298	258	283	+	0
open water	Nederland	100	101	109	109	94	141	128	131	153	176	194	204	217	214	234	224	238	243	251	240	248	233	240	258	264	269	257	261	254	252	274	265	248	+	0
opgaand loofbos	Rijnmond	100	88	99	103	81	75	92	73	84	77	64	62	61	69	78	83	96	88	76	65	82	76	84	76	71	76	79	78	85	85	78	82	79	0	0
opgaand loofbos	Nederland	100	102	98	106	105	102	113	114	105	108	105	105	105	111	112	117	111	118	118	111	118	118	120	112	118	122	127	124	120	133	143	138	135	+	+
riet	Rijnmond	100	109	133	175	202	177	160	134	149	120	142	121	120	150	110	124	127	134	161	132	135	147	143	150	138	127	142	153	149	157	141	140	181	0	0
riet	Nederland	100	89	101	106	113	121	115	110	119	126	130	127	123	120	131	126	125	126	125	123	122	131	117	119	126	124	132	135	122	133	149	141	149	+	+
struweel en jong bos	Rijnmond	100	90	114	132	122	157	161	144	131	139	132	141	132	147	162	178	173	211	169	164	180	172	193	183	162	162	171	165	152	163	190	156	177	+	0
struweel en jong bos	Nederland	100	92	94	99	97	94	93	92	92	93	91	89	87	91	96	95	92	96	93	92	91	92	92	86	89	91	93	89	85	92	97	92	89	0	0
weide en akker	Rijnmond	100	84	86	85	85	77	78	88	89	69	73	75	65	63	68	63	70	76	56	62	56	61	62	54	46	54	50	46	41	52	43	47	41	-	?
weide en akker	Nederland	100	85	92	89	88	79	73	80	81	78	77	72	69	61	63	61	54	51	51	50	44	51	48	42	46	44	43	39	37	36	35	38	38	-	?
exoten	Rijnmond	100	121	246	332	191	429	447	437	355	377	266	840	451	731	551	1095	803	606	1218	1790	1729	2217	1970	1824	1631	1469	1539	1530	1630	1628	1545	1664	1520	++	-
exoten	Nederland	100	111	188	242	293	304	225	331	391	663	881	1054	1167	1472	1827	1828	2066	1921	2249	2611	2755	2980	2820	2799	2997	3226	3169	3435	3621	3705	3783	3616	3692	++	+

Water en moeras
Voor dit terreintype wordt onderscheid gemaakt tussen vogelsoorten die specifieke binding hebben met rietvegetaties (rietvogels) en soorten waarvoor niet zozeer de oeverbegroeiing maar wel de aanwezigheid van open water in eerste instantie bepalend is voor het voorkomen (soorten van open water).
De broedvogels van open water zijn toegenomen sinds 1990, zowel in de Regio Rijnmond als landelijk. De trend in de Regio Rijnmond is echter de laatste tien jaar stabiel, evenals de landelijke.
De groep van rietvogels is nu over de hele periode 1990-2022 stabiel in de Regio Rijnmond. Landelijk is de trend (tot en met 2022) positief.

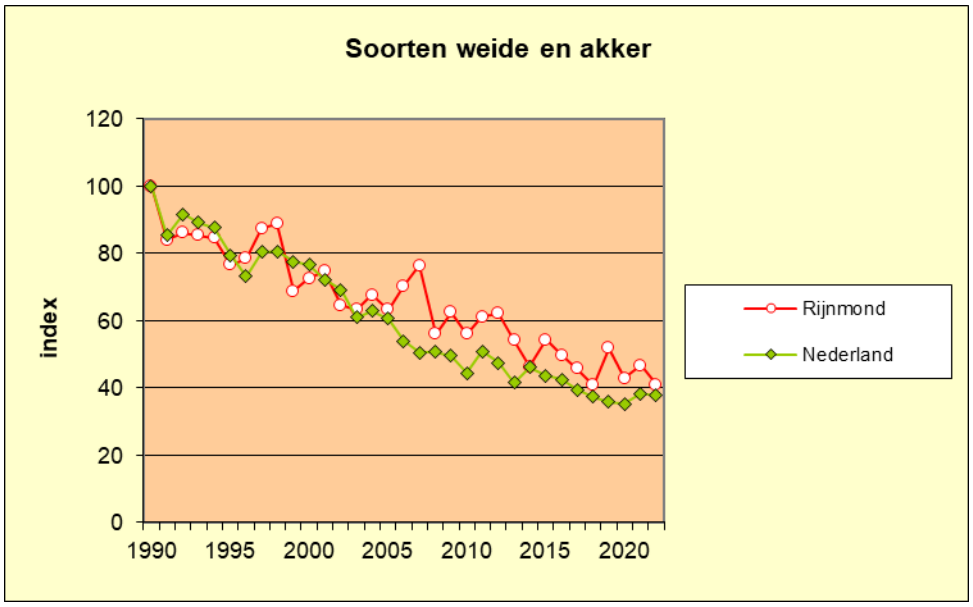

Figuur 3.1. Aantalsontwikkeling broedvogels open water in de Regio Rijnmond en Nederland.

Figuur3.2. Aantalsontwikkeling rietvogels in de Regio Rijnmond en Nederland.

Weide en akkers
De trend van de groep van weide- en akkervogels in de Regio Rijnmond is negatief. De laatste tien jaar is de trend onzeker, De indexwaarden liggen op een laag niveau De trend volgt de landelijke aantalsontwikkeling.

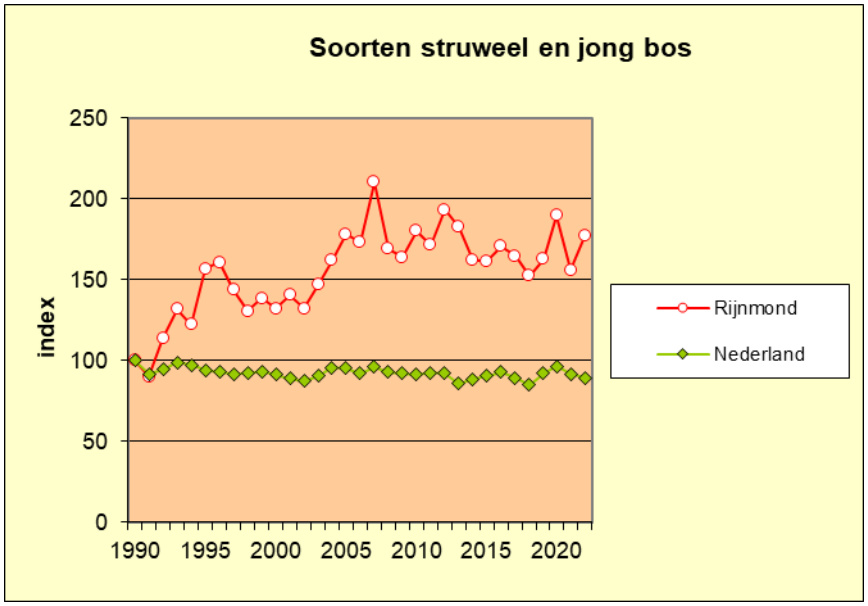

Figuur 3.3. Aantalsontwikkeling weide- en akkervogels in de Regio Rijnmond en Nederland.

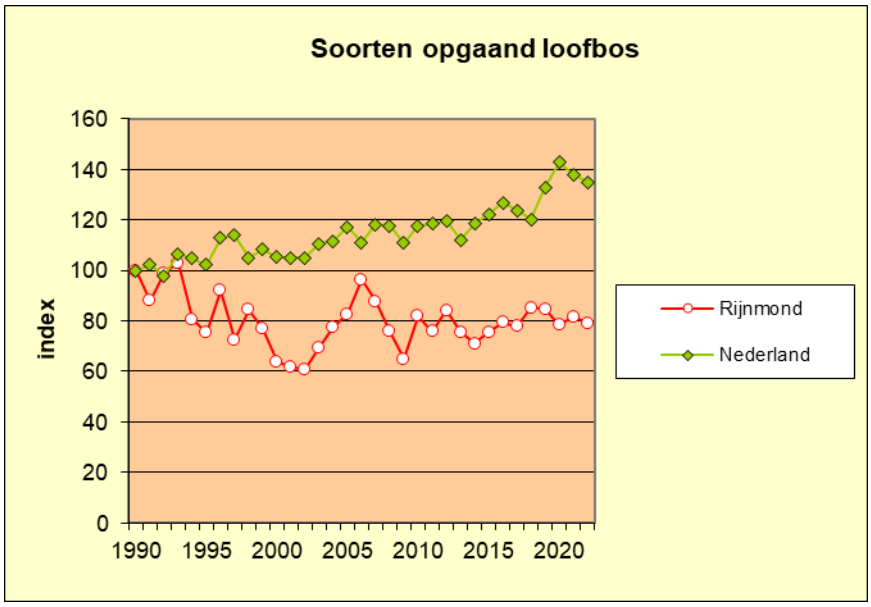
Broedvogels van struweel en bos

Er is onderscheid gemaakt tussen broedvogels van struwelen en jong bos en broedvogels van opgaand (oud) bos, zoals te vinden is in natuurterreinen maar ook in stedelijk gebied in groenzones en parken. Soorten van struweel en jong bos laten in de Regio Rijnmond een matig positieve trend zien sinds 1990, maar deze trend is de laatste tien jaar gestabiliseerd. Ook landelijk zijn de aantallen stabiel.

De indexen van soorten van ouder, opgaand bos in de Regio Rijnmond zijn stabiel. De index van 2022 past in dat beeld. Landelijk zijn de aantallen van deze groep jarenlang toegenomen.

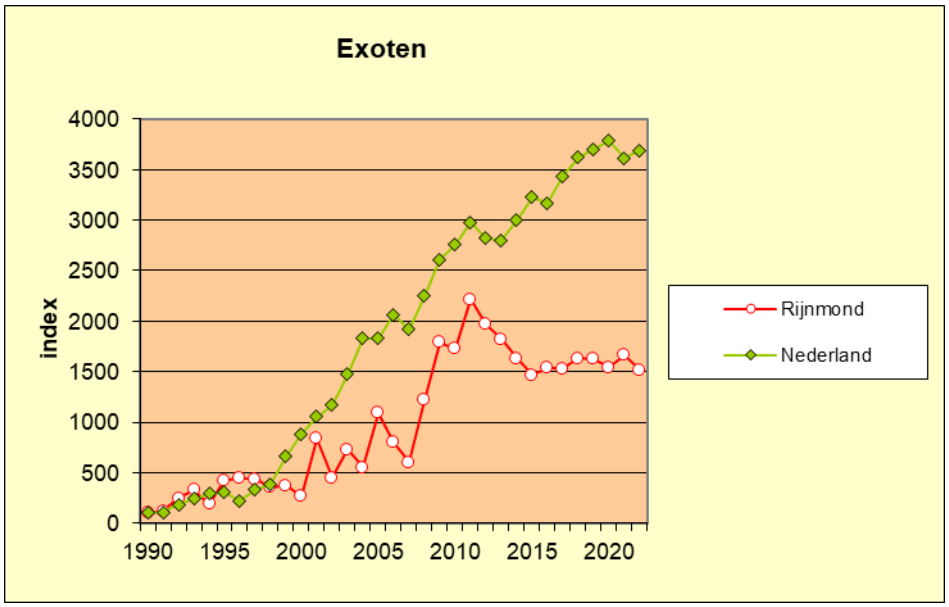
Figuur 3.4. Aantalsontwikkeling vogels van struweel en bos in de Regio Rijnmond en Nederland.

Figuur 3.5. Aantalsontwikkeling vogels van opgaand loofbos in de Regio Rijnmond en Nederland.

Exoten

Van drie soorten exoten zijn trends beschikbaar: Grote Canadese Gans, Nijlgans en Halsbandparkiet. Deze drie soorten komen talrijk voor in het gebied. In de periode 1990-2022 zijn de aantallen van deze groep sterk toegenomen, echter de laatste tien jaar zijn de aantallen (licht) afgenomen. Dit laatste wijkt af van het landelijke beeld, waar deze groep nog altijd een toename laat zien. Op soortniveau zijn er verschillen in trends. De aantallen Grote Canadese Ganzen nemen nog altijd toe in de Regio Rijnmond. Daarentegen zijn de aantallen Nijlganzen afgenomen/recent gestabiliseerd. Ook de aantallen Halsbandparkiet vertonen recent wat afname/stabilisatie in de BMP-plots. In de MUS-tellingen (met veel telpunten in stedelijk gebied, waar de Halsbandparkiet veel voorkomt zien we weliswaar een toename tot 2018, maar sindsdien ook een terugval. Dit beeld wijkt af van de landelijke trend voor deze soort, die positief is.

Figuur 3.6. Aantalsontwikkeling vogelexoten in de Regio Rijnmond en Nederland.

3.2. MUS-indexen

Om een beeld te krijgen van de aantalsontwikkeling van broedvogels in het stedelijke gebied zijn karakteristieke soorten ondergebracht in groepen die staan voor drie typen leefgebied die in het stedelijk veel voorkomen: soorten van bebouwing (zoals Huismus en Gierzwaluw), soorten van stedelijk water (zoals Fuut, Wilde Eend en Meerkoet) en soorten van stedelijk groen (zoals Merel en Koolmees). Voor een volledig overzicht van de soorten waarvan gegevens zijn gebruikt voor de indexberekening per soortgroep (tenminste als er voldoende telpunten zijn) wordt verwezen naar bijlage 2.
Zoals blijkt uit tabel 3.2 is de index van soorten van bebouwing in 2022 iets hoger dan die van 2021, waarmee de trend de laatste jaren fluctueert. Over de gehele periode (sinds 2007) is geen duidelijke trend waarneembaar. Ook landelijk liet deze groep in 2022 een iets hogere indexwaarde zien. De laatste jaren is sprake van een stabiele waarden, sinds 2007 is er nog altijd sprake van afname.
De groepsindex van de soorten van stedelijk water viel in 2022 hoger uit dan in 2021. Deze groep zit sinds 2007 in de lift. Landelijk zijn de aantallen tamelijk stabiel. De groepsindex voor de soorten van stedelijk groen is in 2022 flink hoger, waarmee de stijgende trend weer is opgepakt. Landelijk is nog steeds sprake van een dalende trend.
In 2007-2009 was de steekproef van MUS in de Rijnmond nog vrij klein en daardoor gevoelig voor toevalseffecten. Ook is het aantal telpunten met een lange telreeks nog altijd klein. Door actualisaties kunnen indexen van eerder jaren in een relatief sterke steekproef veranderingen in de indexen tot gevolg hebben. Sinds 2010 is de steekproef sterk vergroot. Het is positief dat sinds 2010 de steekproef op een structureel hoger niveau ligt en dat sinds dat jaar meer dan 100 punten jaarlijks zijn onderzocht en dat de spreiding van de telgebieden over de Regio Rijnmond is verbeterd. Voor de groepsindexen worden de trends van verschillende soorten gecombineerd wat de zeggingskracht vergroot. Wel wordt nog steeds geadviseerd om naar de grote lijnen in het trendverloop te kijken.

Tabel 3.2. Indexen 2007-2022 van vogelgroepen stedelijk gebied op basis van MUS in de Regio Rijnmond en ter vergelijking in Nederland.

groep	reeks	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
bebouwing	Nederland	100	93	98	91	98	90	88	90	91	88	87	83	80	90	87	90
bebouwing	Regio Rijnmond	100	47	64	47	54	50	57	63	71	63	60	56	52	64	51	61
groen	Nederland	100	99	97	97	95	95	90	91	94	92	88	86	83	85	83	80
groen	Regio Rijnmond	100	129	179	121	125	132	132	132	131	135	119	131	135	145	130	153
water	Nederland	100	105	101	102	95	101	106	107	119	111	112	111	109	111	108	109
water	Regio Rijnmond	100	158	114	111	127	141	143	135	152	157	144	169	181	152	151	165

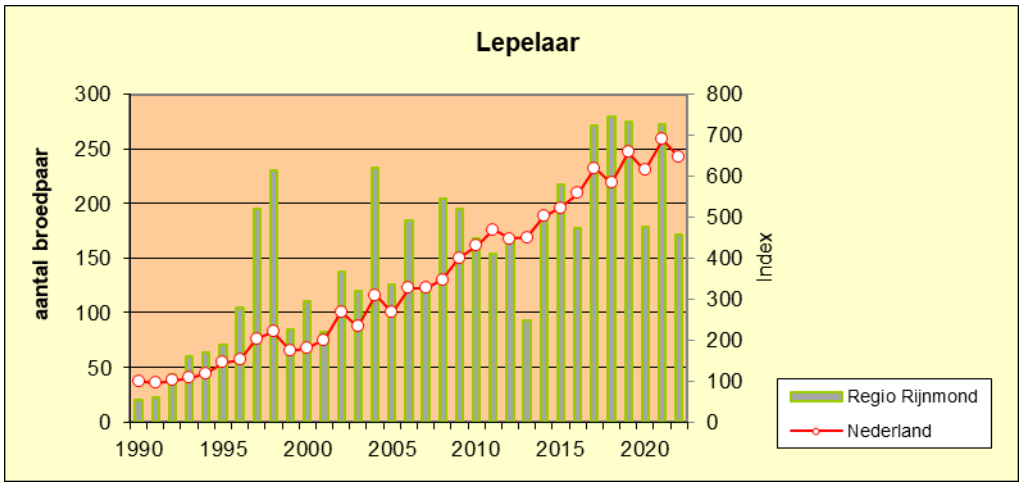
3.3. Lepelaar en Visdief

In 2022 werden in de Regio Rijnmond 172 broedpaar Lepelaars geteld. Dat is het laagste aantal sinds 2013. Veruit de grootste kolonie van de regio was die van het Quackjeswater met 160 paar. De trend is nog altijd positief.

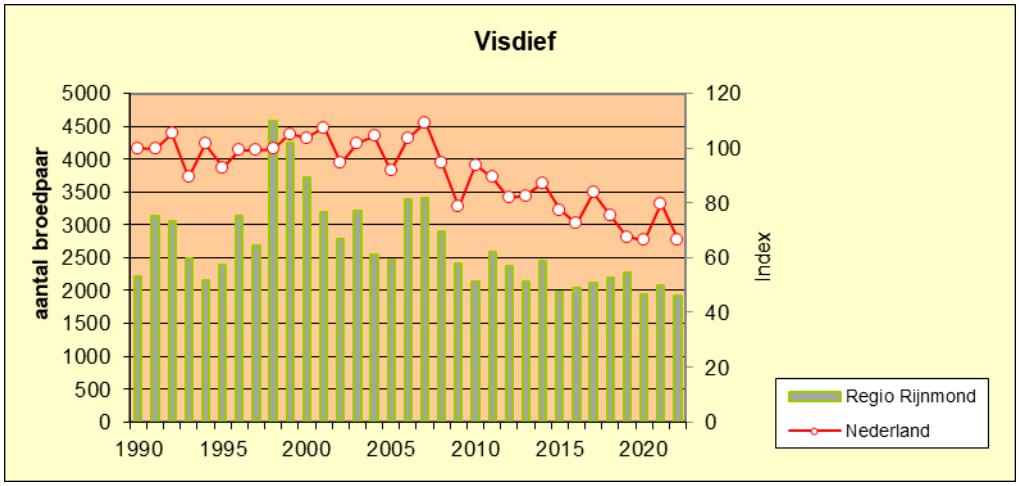
De Visdiefpopulatie is in de Regio Rijnmond afgenomen sinds tweede helft van de jaren negentig, na een toename begin jaren negentig. De aantallen zitten de laatste jaren op een laag niveau. In 2022 werden 1922 broedpaar geteld.

Tabel. 3.3. Aantallen 1990-2022 van Lepelaar en Visdief in de Regio Rijnmond en ter vergelijking de geïndexeerde aantallen in Nederland (1990-2022). (Trend: ++ = sterke toename, + = matige toename, =0 = stabiel, - = matige afname).

Soort	Stratum	type	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	trend sinds 1990	trend laatste 10 jaren
Lepelaar	*Nederland*	*index*	100	95	102	107	118	145	152	203	220	173	182	201	270	232	310	268	328	327	348	401	430	469	448	450	503	523	558	619	583	659	615	689	646	++	+
Lepelaar	Regio Rijnmor	aantallen	20	23	44	60	64	71	105	195	230	85	111	82	137	120	232	126	184	125	204	195	168	154	170	93	191	217	178	271	279	275	179	273	172	+	+
Visdief	*Nederland*	*index*	100	100	105	89	102	93	99	99	100	105	104	107	95	102	104	92	104	109	95	79	94	89	82	83	87	77	72	84	75	68	66	*80*	*67*	-	-
Visdief	Regio Rijnmor	aantallen	2206	3140	3063	2484	2154	2388	3140	2683	4581	4249	3728	3186	2779	3204	2553	2461	3395	3404	2891	2410	2136	2588	2365	2141	2448	1972	2037	2108	2198	2264	1931	2083	1922	-	0

Figuur 3.6. Aantalsontwikkeling Lepelaar in de Regio Rijnmond (aantal broedpaar) en in Nederland (geïndexeerde aantallen).

Figuur 3.7. Aantalsontwikkeling Visdief in de Regio Rijnmond (aantal broedpaar) en in Nederland (geïndexeerde aantallen).

Referenties

AARTS B. & ZOETEBIER D. 2007. Broedvogels in de Rijnmond: jaarverslag 2006. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

BOELE A., VAN BRUGGEN J., GOFFIN B., KAVELAARS M., KLEYHEEG E., KOFFIJBERG K., SCHOPPERS J., VAN TURNHOUT C., VERGEER J.W. & JANSEN D. 2022. Broedvogels in Nederland in 2020. Sovon-rapport 2022/05. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

BIJLSMA R.G., HUSTINGS F. & CAMPHUYSEN C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.

VAN KLEUNEN A. 2008. Voorstel voor gebruik vogelgroepen en Meetnet Urbane Systemen ten behoeve van Milieumonitoring Regio Rijnmond. SOVON-Notitie 08-104, SOVON-Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

VAN KLEUNEN A. 2022. Broedvogels in de Regio Rijnmond: jaarverslag 2021. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.- Nederlandse Fauna 5. Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

VERGEER J.W., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & VAN TURNHOUT C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlagen

Bijlage 1. Soortgroepen en bijbehorende soorten BMP Regio Rijnmond

Soorten van open water

Fuut	Wilde Eend
Knobbelzwaan	Krooneend
Grauwe Gans	Tafeleend
Brandgans	Kuifeend
Bergeend	Meerkoet
Smient	Visdief
Krakeend	IJsvogel

Soorten van opgaand loofbos

Holenduif	Gekraagde Roodstaart
Houtduif	Grauwe Vliegenvanger
Bosuil	Pimpelmees
Ransuil	Koolmees
Groene Specht	Boomkruiper
Grote Bonte Specht	Gaai
Kleine Bonte Specht	Vink

Soorten van riet

Bruine Kiekendief	Snor
Waterral	Rietzanger
Waterhoen	Kleine Karekiet
Blauwborst	Rietgors
Sprinkhaanzanger	

Soorten van struweel en jong bos

Fazant	Spotvogel
Zomertortel	Braamsluiper
Winterkoning	Grasmus
Heggenmus	Tuinfluiter
Roodborst	Zwartkop
Nachtegaal	Fitis
Roodborsttapuit	Staartmees
Merel	Matkop
Zanglijster	Kneu
Bosrietzanger	Goudvink

Soorten van weide en akker

Zomertaling	Watersnip
Slobeend	Grutto
Patrijs	Wulp
Kwartel	Tureluur
Scholekster	Veldleeuwerik
Kievit	Graspieper
Kemphaan	Gele Kwikstaart

Exoten

Grote Canadese Gans	Halsbandparkiet
Nijlgans	

Bijlage 2. Soortgroepen en bijbehorende soorten MUS Regio Rijnmond

Soorten van bebouwing

Gierzwaluw	Spreeuw
Kauw	Huismus

Soorten van stedelijk groen

Houtduif	Tjiftjaf
Winterkoning	Staartmees
Heggenmus	Pimpelmees
Roodborst	Koolmees
Merel	Zwarte Kraai
Zanglijster	Groenling
Zwartkop	

Soorten van stedelijk water

Fuut	Waterhoen
Wilde Eend	Meerkoet